

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ŠOLSKI PREHRANI

I. NASLOV ZAKONA

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o šolski prehrani

II. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Ta predlog zakona predvideva dopolnitve Zakona o šolski prehrani ((v nadaljnjem besedilu: ZŠolPre-1); Uradni list RS, št. 3/13 s spremembami in dopolnitvami) in prilagoditve predlagani spremembi 57. člena Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 s spremembami in dopolnitvami, v nadaljnjem besedilu: ZOsn). S tem predlogom zakona se organiziranost šolskih kosil za osnovnošolce odmika od trenutno veljavnega sistema subvencionirane šolske prehrane k zagotavljanju šolskega kosila kot ene temeljnih pravic vseh učencev. Predlagatelj predlaga, da se zato ta Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o šolski prehrani obravnava skupaj s Predlogom zakona o spremembi Zakona o osnovni šoli.

ZŠolPre-1 ureja organizacijo šolske prehrane za učenke in učence osnovnih šol ter dijakinje in dijake srednjih šol ter njihovo pravico do subvencionirane prehrane.¹ Šola je v skladu z ZŠolPre-1 dolžna v okviru organiziranosti šolske prehrane vsem učencem zagotoviti malico (drugi odstavek 4. člena ZŠolPre-1), kot dodatno ponudbo pa lahko šola ponudi tudi zajtrk, kosilo in popoldansko malico v skladu s svojimi zmožnostmi (tretji odstavek 4. člena ZŠolPre-1). Šolska prehrana je za učenke in učence ter dijakinje in dijake oziroma njihove starše plačljiva. Trenutna ureditev dopušča, da se kosilo subvencionira, in s tem financira iz proračuna, za ozek krog upravičencev, tj. za tiste učence, ki prihajajo iz socialno manj spodbudnega okolja, kriteriji za to pa so določeni v zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Takšna ureditev, ki dopušča subvencioniranje kosila le pod togimi pogoji za učence iz socialno najšibkejšega okolja, ne pa tudi za vse ostale učence, negativno vpliva na vse tiste učence, ki ne dosegajo zakonskega cenzusa za upravičenost do subvencije, na družbeno kohezijo, pomen zdrave prehrane za mladostnike ter nasprotuje splošnim ciljem brezplačnega, dostopnega javnega šolstva in onemogoča učinkovito ter celostno uresničevanje ciljev ZŠolPre-1. S tem predlogom zakona se predlaga rešitev, ki omogoča brezplačna kosila za vse učence osnovnih šol.

Na podlagi 26. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev ((v nadaljnjem besedilu: ZUPJS); Uradni list RS, št. 62/10 s spremembami in dopolnitvami) pripada polna subvencija kosila učencem, ki se redno šolajo, so prijavljeni na kosilo in pri katerih povprečni mesečni dohodek v gospodinjstvu na osebo, ugotovljen v odločbi o otroškem dodatku, ne presega fiksnega zneska. Zakon sicer določa vrednost 370,86 evra, trenutno veljavna vrednost pa skladno z Odredbo o uskladitvi mej dohodkov za letne pravice za leto 2022 (Uradni list RS, št. 6/22) znaša 401,58 evra. Za otroke, nameščene v rejniško družino, je kosilo brezplačno v

---

¹ Z vidika tega predloga zakona je relevanten predvsem položaj učenk in učencev osnovnih šol, zato se nadaljnje besedilo nanaša na normativno ureditev njihovega položaja, zaradi preglednosti pa bo uporabljen izraz "učenci" označeval tako učence kot učenke osnovnih šol.

obliki 100 % subvencije. Trenutna ureditev subvencij šolskih kosil je s socialnega vidika neustrezna. Toga in strogo začrtana ločnica med upravičenostjo do polne subvencije in obveznostjo plačila polne cene predstavlja veliko breme za vsa gospodinjstva, še posebej pa za tista, kjer povprečni mesečni dohodek na družinskega člana zgolj minimalno presega vrednost 401,58 evra, kot jo trenutno določa Odredba o uskladitvi mej dohodkov za letne pravice za leto 2022 (Uradni list RS, št. 6/22). Zahteva se namreč plačilo polnega zneska, čeprav med socialno-finančnim položajem gospodinjstva, ki izpolnjujejo standard za subvencijo, in gospodinjstva, ki ga ne, ni nujno bistvene razlike v razpoložljivem dohodku; dovolj je, da mejo za subvencijo presežejo za 1 cent.

Do širitve 100 % subvencije cene šolskega kosila je prišlo konec leta 2016 z Zakonom o spremembi in dopolnitvi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev – ZUPJS-F (Uradni list RS, št. 88/16 z dne 30. 12. 2016, s katerim je bila meja prihodkov družine, do katere so upravičene do 100 % subvencije, dvignjena z 18 % neto povprečne plače v Republiki Sloveniji na družinskega člana na 36 % povprečne plače. Pred tem sta obstajala še 70 % subvencija za tiste s prihodki nad 18 % in do 30 % povprečne plače na družinskega člana in 40 % za tiste z prihodki nad 30 % in do 36 %. Namen sprejetega zakona, kakor izhaja iz njegove obrazložitve, je bil, da so do 100 % subvencioniranega kosila upravičeni vsi otroci, ki živijo v družinah pod pragom tveganja revščine. V praksi so bili leta 2017 do 100 % subvencije kosila upravičeni vsi otroci iz družin pod pragom tveganja revščine in tudi iz nekaj gospodinjstev nad pragom. Na primeru štiričlanskega gospodinjstva z dvema otrokoma do 14 let so bila do subvencije upravičena vsa gospodinjstva z dohodki 148,43 evra nad pragom tveganja revščine. (Glej Tabela 1).

Ta ureditev ni veljala dolgo, spremenila se je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev – ZUPJS-G (Uradni list RS, št. 75/17 z dne 22. 12. 2017), ki je spremenil način določanja pragov za vse pravice iz javnih sredstev iz odstotkov povprečne plače na osebe na fiksne številke, katerih usklajevanje ni več vezano na povprečno plačo, ampak se usklajujejo z inflacijo. V praksi je to pomenilo, da je bila meja za subvencijo kosila v letu 2017 določena v istem znesku kot leta 2016, kar je v praksi pomenilo, da se je razlika med pragom tveganja revščine in pragom za upravičenost do subvencije zmanjšala, v naslednjih letih pa se je, kot je razvidno iz Tabele 1, situacija zaradi za upravičence manj ugodnega načina usklajevanja še poslabševala. Od leta 2020 do 100 % subvencije kosila niso več upravičeni vsi otroci, ki živijo v gospodinjstvih pod pragom tveganja revščine. Razlika med ureditvijo po ZUPJS-F in ZUPJS-G v skupnem prihodu štiričlanske družine z dvema otrokoma do 14 let v letu 2022 znaša kar 222,91 evra; po ZUPJS-F bi bile do subvencije upravičene družine s skupnimi dohodki do 1829,24 evra, trenutno pa so zgolj tiste s skupnimi dohodki do 1606,32 evra, kar je kar 12 % manj.

Tabela 1: Primerja učinkov ureditve subvencije kosil po ZUPJS-F in ZUPJS-G

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prag tveganja revščine za štiričlansko gospodinjstvo (2 odrasla + 2 otroka pod 14 let)	€ 1.335,00	€ 1.391,00	€ 1.477,00	€ 1.551,00	€ 1.619,00	n/a
Prag tveganja revščine na osebo	€ 333,75	€ 347,75	€ 369,25	€ 387,75	€ 404,75	n/a

Prag za brezplačno kosilo na osebo	€ 370,86	€ 370,86	€ 376,05	€ 382,82	€ 382,82	€ 401,58
Povprečna plača za preteklo leto	€ 1.030,16	€ 1.062,00	€ 1.092,74	€ 1.133,50	€ 1.208,65	€ 1.270,30
Simulacija praga (36 % povprečne plače)	€ 370,86	€ 382,32	€ 393,39	€ 408,06	€ 435,11	€ 457,31
Razlika med ZUPJS-F in trenutnim modelom (na osebo)	€ 0,00	- € 11,46	- € 17,34	- € 25,24	- € 52,29	- € 55,73
Razlika med ZUPJS-F in trenutnim modelom (štiričlansko gospodinjstvo)	€ 0,00	- € 45,84	- € 69,35	- € 100,96	- € 209,18	- € 222,91
Razlika do praga tveganja revščine (na osebo)	€ 37,11	€ 23,11	€ 6,80	- € 4,93	- € 21,93	n/a
Razlika do praga tveganja revščine (štiričlansko gospodinjstvo)	€ 148,43	€ 92,44	€ 27,20	- € 19,72	- € 87,72	n/a

Vir: STAT in lastni preračuni

Glede na javno dostopne podatke se je od septembra leta 2016, ko je bilo po podatkih vlade iz mnenja o noveli ZUPJS-F do kosila upravičenih 53.094 otrok², do septembra 2020, ko je isti podatek vlada posredovala medijem, število upravičencev znižalo za 7.956 na 45.138³. Število otrok, upravičenih do 100 % subvencije kosila, se je zmanjšalo za skoraj 8 tisoč, čeprav se je v tem času število otrok, vpisanih v osnovno šolo, povečalo za dobrih 16 tisoč, s 176.898 v šolskem letu 2016/17 na 193.158 v šolskem letu 2020/21, kot je razvidno iz Tabele 2.

Tabela 2: Vključeni v formalno izobraževanje po vrsti programa in spolu, letno

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Število učencev	176.898	181.301	186.328	190.156	193.158	195.414

Vir: STAT

Iz predstavljenih podatkov je očitno, da trenutna ureditev s socialnega vidika ni ustrezna, saj brezplačnega kosila ne zagotavlja niti vsem otrokom iz družin, ki živijo pod pragom tveganja revščine. Splošna družbeno-ekonomska situacija draginje pa poslabšuje položaj vseh družin, za katere je strošek šolskega kosila največji s šolanjem povezan strošek. Pomoč družinam, ki živijo okrog praga tveganja revščine in znižanje življenjskih stroškov za vse družine sta poleg izrednega pomena kosila kot toplega in zdravega obroka in zagotavljanja pravice do brezplačnega obveznega izobraževanja tudi poglobljena razloga za ta predlog zakona.

² Vlada RS, Mnenje o predlogu zakona o spremembi in dopolnitvi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, 22. 9. 2016. URL: <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/64e499f5194d4da07d73f04b49e4f08da40d0d089cddcd037ab9ac399b9a871f>.

³ N. Rituper Rodež: Kako je v času zaprtja šol država varčevala na slovenskih otrocih? Vestnik, 22. 3. 2021. URL: <https://vestnik.si/clanek/aktualno/o-tem-kako-prazen-je-hladilnik-in-kako-hladen-stedilnik-se-ne-govori-859170>.

V osnovnih šolah je bilo leta 2022 na šolsko kosilo naročenih 83 % učencev, enak odstotek otrok je oddal naročilnico za šolsko leto 2022/23; gre za več kot 150.000 osnovnošolcev. Število prijavljenih otrok na kosilo tako narašča; leta 2016 je bilo na primer na kosilo naročenih le 75 % učencev.⁴ Vzgojno-izobraževalne ustanove na letnem nivoju nabavijo za več kot 140 mio evrov živil, kar je zagotovo pomemben prispevek domači prehranski industriji ter lokalnim pridelovalcem in predelovalcem.

Brezpogojno zagotovljen dnevni topli obrok je za učence osnovni predpogoj za produktivno preživet čas v šoli. S predlogom zakona se zasleduje univerzalistični pristop, saj je brezplačno šolsko kosilo pravica vseh osnovnošolcev, ne glede na njihovo družbeno-ekonomsko ozadje. Prav tako predlog zakona na državni ravni zahteva zagotavljanje brezplačnega kosila ne glede na območje ali osnovno šolo, ki jo učenec obiskuje. Do zdrave, raznolike in bogate prehrane morajo namreč biti upravičeni vsi šoloobvezni otroci, zato da se kar najbolj učinkovito zasleduje cilje zdravega razvoja otrok in vpeljevanja zdravih prehranskih navad. Predlagatelj slednje prepoznava kot tako pomembno vrednoto, da njeno varovanje ne sme biti odvisno od individualnega angažmaja staršev oziroma skrbnikov. Eden glavnih ciljev slovenskih osnovnih šol, kot to določa Zakon o osnovnih šolah, je spodbujanje in razvijanje odgovornega odnosa do svojega zdravja. Prav tako 2. člen Zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07, s spremembami in dopolnitvami, v nadaljnjem besedilu: ZOFVI) kot cilje osnovnih šol določa zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost. Navedeno se mora aplicirati tudi na zagotavljanje šolske prehrane, ki mora biti tako dostopna vsem učencem, pri čemer je pomembna zlasti ekonomska dostopnost. Zagotavljanje raznolikih in zdravih toplih obrokov v številnih gospodinjstvih že zdaj pomeni velik finančni zalogaj in s tem tudi veliko skrb. Poleg tega so učenci, ki prejemajo subvencionirano šolsko prehrano, med vrstniki večkrat stigmatizirani, kar otežuje njihovo socialno vključenost in negativno vpliva na njihovo izkušnjo v osnovni šoli.

V luči trenutnih razmer in makroekonomskih napovedi pa gre pričakovati zgolj še poslabšanje trenutnih družbeno-ekonomskih razmer, zlasti zaradi t. i. draginje. Podatki Statističnega urada Republike Slovenije za julij 2022 kažejo, da je letna rast cen 11 %, na mesečni ravni pa 1 %. Pri tem so se cene hrane na letni ravni dvignile za 13,5 %. Močno so narasle tudi cene kmetijskih pridelkov, ki so se na letni ravni dvignile v povprečju za 21,1 %.⁵ Naraščanje cen hrane in kmetijskih pridelkov posledično vpliva tudi na cene priprave šolskih obrokov.

Nekatere šole so bile tako primorane dvigniti cene kosil za 10 % že v preteklem šolskem letu, mnoge šole pa takšen ukrep napovedujejo za prihajajoče šolsko leto. Zaradi izstopajoče rasti cen olja, mlečnih izdelkov, moke in pekovskih izdelkov, riža, prosene kaše ter tudi rib in govedine šolski dobavitelji hrane višajo cene živil, tudi do 30 %.⁶ Pri tem je potrebno opozoriti, da je bila uskladiitev dohodkovnih razredov za upravičenost do subvencije kosila z inflacijo le 4,9 %, kolikor je znašala inflacija v letu 2021, letošnjih enormnih podražitev pa trenutni sistem

---

⁴ Podatki izhajajo iz sprejetega proračuna za leto 2023.

⁵ Statistični urad Republike Slovenije., Letna inflacija 11-odstotna, mesečna 1-odstotna, URL: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10483>.

⁶ RTVSLO.SI: Nekatere osnovne šole že dvignile cene kosil, še več podražitev naslednje šolsko leto, URL: <https://www.rtvsllo.si/slovenija/nekaterne-osnovne-sole-ze-dvignile-cene-kosil-se-vec-podrazitev-naslednje-solsko-leto/628113>.

ne upošteva in ne sledi dejanskemu zvišanju cen življenjskih potrebščin. Ker bodo šole primorane za nadaljnje zagotavljanje kakovostne šolske prehrane dvigniti cene obrokov, bo to dodatno pripomoglo k socialnim stiskam družin in rezultiralo v večjem številu otrok, ki si kosila v šoli ne bodo mogli privoščiti.

Prav tako trenutno veljavna ureditev subvencij šolskih kosil ne omogoča maksimalnega in celostnega zasledovanja zakonsko določenih ciljev organiziranosti šolske prehrane. ZŠolPre-1 v 3. členu kot cilje organiziranosti šolske prehrane določa zagotavljanje prehrane, s katero se vpliva na optimalni razvoj učencev in dijakov, na razvijanje zavesti o zdravi prehrani in kulturi prehranjevanja, na vzgajanje in izobraževanje za odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja in okolja ter omogoči učencem in dijakom dostop do zdrave šolske prehrane. Zagotavljanje šolskega kosila trenutno namreč ni del javne službe, kot to velja za malico. Čeprav vse šole kosila zagotavljajo, to ni obvezno. Zakon v 4. členu določa da lahko šola kosilo ponuja kot dodatno ponudbo (tako kot zajtrk in popoldansko malico), prav tako pa država ne določa enotne cene kosila. To, da zagotavljanje kosila ni del javne službe, v praksi pomeni, da je zagotavljanje kosila del tržne dejavnosti šole, iz cene kosila se morajo pokriti tako strošek delavcev, ki kosila pripravljajo, kot tudi sestavine in ostali stroški. Zato se nekatere občine odločajo za subvencioniranje zagotavljanja šolskih kosil. Občina Ajdovščina v proračunu za leto 2023 npr. predvideva 223.855 evrov z obrazložitvijo, da »zagotavlja sredstva, namenjena delnemu kritju stroškov priprave kosil (stroškov dela), kar vpliva na nižje stroške kosil za učence osnovnih šol.«⁷ Zaradi vseh spremenljivk se cene kosila po državi močno razlikujejo.

Na to, da bi se morala ureditev spremeniti in da bi moralo biti kosilo del javne službe in bi država posledično financirala tudi stroške dela, že leta opozarjajo številni ravnatelji in ravnateljice. Ravnateljica Osnovne šole Idrija Ivica Vončina je za Delo nedavno dejala, da bi morala država ceno šolske prehrane regulirati »na način, da bi plačala stroške vseh delavcev v kuhinji, vključno z organizatorjem šolske prehrane in računovodsko-administrativnim delom, ter poskrbeti tudi za javna naročila šolske prehrane«.⁸ Prav tako na to, da bi bilo treba pripravo kosila nujno umestiti v javno službo opozarja Računsko sodišče, ki ugotavlja: »Ob upoštevanju, da se čas in obseg pouka in obšolskih dejavnosti daljšata, je organizacija kosila kot najpomembnejšega dnevnega obroka ključnega pomena za učenca, še posebej če je ponudba kosila združena s celovitim pristopom k vzgoji in izobraževanju na področju zdrave prehrane in razvijanju kulture prehranjevanja učencev.« in priporoča: »K ohranitvi obstoječega načina organiziranja in celovite priprave vseh obrokov šolske prehrane, ki je po naši oceni primerna in potrebna, bi gotovo pripomogla umestitev obrokov šolske prehrane v obseg javne službe, pri čemer bi bilo po naši oceni to nujno potrebno vsaj še za kosilo, glede ostalih obrokov pa bi bilo možno vsaj ustanoviteljicam prepustiti odločitev o tem, katere obroke (poleg malice in kosila) bo šola zagotavljala v režimu javne službe.«⁹

Šolsko prehrano skladno z zakonom določa Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, ki določi standarde glede izbire živil, količinskih normativov in načinov priprave

---

⁷ Odlok o proračunu Občine Ajdovščina za leto 2023. URL: [proracunhttps://www.ajdovscina.si/mma/proracun_obcine_ajdovscina_za_leto_2023pdf/2022070514392173/?m=1657024762](https://www.ajdovscina.si/mma/proracun_obcine_ajdovscina_za_leto_2023pdf/2022070514392173/?m=1657024762).

⁸ Delo: Z novim letom dražijo kosila in malice, 23. 6. 2022, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/z-novim-solskim-letom-drazja-kosilo-in-malica/>.

⁹ Računsko sodišče: Zbrino poročilo: Ravnanje s hrano v osnovnih šolah https://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/Datoteke/Revizije/2018/HranaOS_ZBIRNO17/HranaOS_ZBIRNO17.pdf

hrane. S tem se zagotavlja ustrezna kvaliteta prehrane, ki je pomembna za zdrav razvoj otrok in mladostnikov.

Tudi Resolucija o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (Uradni list RS, št. 58/15) v svojem izhodišču določa, da sta zdravo prehranjevanje in redna telesna dejavnost med ključnimi dejavniki varovanja in krepitev zdravja, ki prispevata k boljšemu zdravju, večji kakovosti življenja in k vzdržnosti zdravstvenih sistemov, med odraščanjem pa zagotavljata optimalno rast in razvoj (1. člen). Eno od prednostnih področij resolucije je tudi zagotavljanje varne in zdravju koristne hrane, s poudarkom na lokalni trajnostni oskrbi in samooskrbi ter povečevanjem deleža kakovostne ekološko pridelane hrane, pri čemer ne gre prezreti, da je kmetijstvo gospodarska dejavnost posebnega družbenega pomena, ki je danes kljub vsemu še vedno premalo cenjena. Prehrana se lahko zagotavlja tudi prek zunanjih izvajalcev znotraj sistema javnega naročanja, ki od zavodov zahteva prav poseben standard skrbnosti. Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18; v nadaljnjem besedilu: ZJN-3) določa, da pri naročanju živil cena ne sme biti edino merilo za izbiro najugodnejše ponudbe, temveč da mora naročnik pri oddaji naročil živil ponudbe med seboj primerjati glede na kakovost in prednostno obravnavati živila v shemah kakovosti, trajnostno pridelana in predelana živila ter živila z večjo svežino ter manjšimi okoljskimi obremenitvami pri prevozu.

Kvaliteten, raznolik in bogat topli obrok pa pri osnovnošolcih vzpodbuja tudi razvoj zdravih prehranskih navad v nadaljnjem življenju. Sprememba ureditve, kot bo predstavljena v nadaljevanju, tako omogoča tudi to, da se nacionalni projekti, povezani z zdravo šolsko prehrano, uresničujejo učinkovito in v polnosti, hkrati pa predlog vzpostavlja dobro podlago za nadaljnji razvoj tega področja.

2. CILJI, NAČELA IN POGLABITNE REŠITVE

2.1. Cilji

Cilj tega zakona je brezplačno šolsko kosilo določiti kot pravico vseh redno šolajočih osnovnošolcev. S tem predlogom zakona se zagotavlja osnovna oskrba otrok in mladostnikov z minimalno enim hranljivim in zdravim toplim obrokom dnevno. Glavni cilj zakona je zagotovitev dnevnega toplega obroka vsem učencem brez plačila in s tem poskrbeti za minimalni standard zdrave prehrane in razvoja vseh osnovnošolskih otrok. Prav tako je eden izmed ciljev tega predloga zakona uresničevanje načela enakosti, saj je topel šolski obrok tako pomembna dobrina, da bi moral biti na voljo vsem učencem.

Da je osnovnošolsko izobraževanje za učence obvezno ter da se financira iz javnih sredstev, določa Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, s spremembami in dopolnitvami) v drugem odstavku 57. člena. Določba je sistemsko umeščena v poglavje človekovih pravic in svoboščin, zato osnovnošolsko izobraževanje lahko razumemo kot otrokovo pravico in hkrati dolžnost nosilcev oblasti, da izvajanje in udeležba v obveznem izobraževanju nista odvisna od finančnega položaja učenca in njegove družine. Ta predlog zakona zato zasleduje tudi cilj čim doslednejšega uresničevanja ideje brezplačnega javnega šolstva.

2.2. Načela

Predlog zakona zasleduje naslednja načela:

- načelo socialne države,
- načelo maksimalnega varstva koristi otroka,
- načelo enakosti.

2.3. Poglavitne rešitve

Predlog zakona zagotavljanje kosila kot dnevnega toplega obroka za vsakega učenca osnovne šole brez plačila staršev oziroma skrbnikov definira kot pravico učencev in udejanja idejo brezplačnega javnega šolstva. Predlog zakona tako šolsko kosilo za osnovnošolce izvzema iz sistema subvencij, ki je prej veljal za redno šolajoče učence iz socialno manj spodbudnega okolja, in ga uvršča med pravice učencev. S tem šolsko kosilo ni več podvrženo pravnemu režimu ZUPJS, saj ne gre več za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Te so namreč odvisne od materialnega položaja upravičencev. Trenutna ureditev je, kot smo pokazali v uvodni predstavitvi stanja, na eni strani neustrezna s socialnega vidika, saj do brezplačnih kosil niso upravičeni vsi otroci, ki živijo pod pragom tveganja revščine, do subvencije pa zaradi sistema praga, kjer je razlika med 100 % in 0 % subvencijo zgolj 1 cent dohodka, niso upravičeni otroci, katerih socialno-finančni položaj se bistveno ne razlikuje v smislu razpoložljivega dohodka. Na drugi strani pa trenutna splošna družbeno-ekonomska situacija druginje poslabšuje položaj vseh družin, za katere je strošek šolskega kosila največji s šolanjem povezan strošek.

Cilj in namen tega predloga zakona je, da kosilo kot dnevni topel obrok pripada vsem šoloobveznim učencem, ne glede na družbeno-ekonomski status njihovega gospodinjstva. S predlogom zakona se zasleduje univerzalistični pristop, saj morajo namreč biti do zdrave, raznolike in bogate prehrane upravičeni vsi šoloobvezni otroci, da se kar najbolj učinkovito zasleduje cilje zdravega razvoja otrok in vpeljevanja zdravih prehranskih navad. Predlog upošteva tudi, da je potrebno pravico zagotavljati vsem učencem, tudi tistim, ki imajo medicinsko predpisane diete, zato se zanje predvidi zagotavljanje brezplačnega kosila v skladu s predpisano dieto. Ker učenci z medicinsko predpisanimi dietami običajnih kosil ne bi mogli uživati, saj bi s tem ogrozili svoje zdravje, bi opustitev posebne ureditve, ki jim omogoča prilagojena kosila, pomenila, da so v neenakopravnem položaju z učenci, ki nimajo diete in ki bi se jim zagotavljalo brezplačno kosilo. S predlogom je za vse učence osnovnih šol, ki se redno šolajo, dnevno zagotovljeno eno kosilo. Vse družine pa se razbremenjuje največjega stroška, povezanega z obveznim izobraževanjem, s čimer se sledi ideji brezplačnega osnovnega šolstva.

Skladno s predlogom se sredstva za šolsko kosilo zagotavlja iz državnega proračuna. Predlog predvideva, da je zagotavljanje kosila organizirano v okviru javne službe. Obseg javne službe na področju vzgojno-izobraževalne dejavnosti opredeljuje ZOFVI kot vzgojne in izobraževalne dejavnosti, naloge ter programe, potrebne za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja. V 81. členu prehrano za učence umesti med dejavnosti in naloge, ki so potrebne za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja. ZŠolPreh-1 trenutno določa, da je v okviru javne službe zagotovljena le priprava šolske malice. Predlog predvideva, da se izvajanja javne službe pri prehrani razširi tudi na šolska kosila za osnovnošolce. Izvajanje javne službe, nabavo, pripravo ter razdeljevanje obrokov pa predlog zakona omeji zgolj na vzgojno-izobraževalne

zavode. S tem se sledi napotilu Smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki je na jasnem stališču, da se naj priprave obrokov ne prenaša na zunanje izvajalce (t. i. outsourcing): "Vsi vrtci in šole naj glede na možnosti in pogoje za organizirano prehrano zagotovijo lastne obroke in glede na obseg vzpostavijo centralno ali razdelilno kuhinjo,"¹⁰ in preprečuje negativne učinke outsourcinga na področju delavskih in socialnih pravic.

S tem predlog se udejanja tudi dve določbi Programa za delo koalicije 2022–2026 15. Vlade Republike Slovenije in sicer:

- "V osnovnih šolah bomo zagotovili brezplačno prehrano."
- "Javni sektor bomo postavili za pozitiven zgled in v njem v čim krajšem času v skladu s pripravljeno strategijo odpravili prekarnost, in sicer tam, kjer obstaja redna potreba po rednem delu ukinil outsourcing."¹¹

Trenutno veljavni 18. člen ZŠolPre-1 določa, da država šoli izplačuje zneske v vrednosti subvencioniranih obrokov na podlagi zahteve, ki jo pristojnemu ministrstvu šole posredujejo najkasneje do desetega dne v mesecu. Predlog zakona tega ne spreminja in predvideva, da osnovne šole v skladu z obstoječim sistemom v evidenci beležijo število prijavljenih na šolsko prehrano, vključno s kosilom, ter zbrane podatke posredujejo pristojnemu ministrstvu. Navedene informacije predstavljajo podlago za javno financiranje šolskih kosil iz proračuna.

Zaradi poslovniških omejitev je kot datum začetka uporabe zakona naveden 1. januar 2024. Želja predlagatelja je, da se med obravnavo zakona določi krajše prehodno obdobje in brezplačna šolska kosila vsem otrokom zagotovi v najkrajšem možnem času.

Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18; v nadaljnjem besedilu: ZJN-3) določa, da pri naročanju živil cena ne sme biti edino merilo za izbiro najugodnejše ponudbe, temveč da mora naročnik pri oddaji naročil živil ponudbe med seboj primerjati glede na kakovost in prednostno obravnavati živila v shemah kakovosti, trajnostno pridelana in predelana živila ter živila z večjo svežino ter manjšimi okoljskimi obremenitvami pri prevozu.

3. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

3.1. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

V primerjalnem pregledu so predstavljene 4 nacionalne ureditve, ki zagotavljajo oziroma so v določenem obdobju zagotavljale brezplačne šolske obroke učencem. Šolski sistemi v predstavljenih državah se med seboj razlikujejo, tako da ni nujno, da je osnovna šola organizirana podobno kot v Sloveniji, zato v primerjalnem pogledu predstavljamo ureditev

---

¹⁰ MZ: Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, Ljubljana, november 2005. URL: http://solskilonc.si/wp-content/uploads/2014/10/Smernice_zdrave_prehrane_MZ-2005-1.pdf.

¹¹ Vlada RS, Program za delo koalicije 2022-2026, URL: https://www.gov.si/assets/vlada/Vlada_predstavitev_dokumenti/Koalicijski-dogovor-2022-2026-Programski-del-18.5.2022.pdf.

šolske prehrane v sistemih obveznega šolanja, ki v nekaterih državah obsega tudi obvezno srednjo šolo. Primerjalni pregled ne zajema zasebnega šolstva.

Med naštetimi državami so tri, ki zagotavljajo brezplačno prehrano na državni ravni za vse šoloobvezne otroke ne glede na njihovo premoženjsko stanje, ena, ki zagotavlja delno financiranje šolskih obrokov s strani države za vse šoloobvezne učence, drugi del nato po večini pokrije lokalna samouprava, ter nekaj držav, ki so brezplačne obroke za vse učence zagotavljale v določenih obdobjih, prek različnih projektov.

Pretežna večina držav se je za takšno ureditev prehrane za šolarje odločila iz dveh ključnih razlogov. Z ukrepom omogočanja brezplačnih kosil za vse otroke si države prizadevajo za zagotavljanje enakosti med učenci. Brezplačni obroki prispevajo k ustvarjanju pravičnosti med otroki iz različnih okolij ter finančnih ozadij, odpravljajo stigmo revnejših otrok, ki prejemajo subvencionirana kosila, hkrati pa kvalitetna šolska prehrana za vse otroke podpira tudi enakost staršev, saj staršem olajša delo zunaj doma, kar krepi enakost spolov in spodbuja udeležbo žensk na delovnem mestu (Finska, Švedska).

Drugi razlog zagotavljanja brezplačnih obrokov za vse šolarje v opisanih državah je zavedanje, da je izobrazba o zdravi in pravilni prehrani pomemben del izobraževalnega sistema in eden izmed splošnih ciljev šol. Izobraževanje o pravilni prehrani in nudenje brezplačnih zdravih obrokov vsem učencem sta način boja proti nezdravim prehranjevalnim navadam otrok. Poleg zagotavljanja ustreznih mehanizmov spodbujanja gibanja je zdrava prehrana ključnega pomena za zagotavljanje ciljev skrbi za zdravje in preprečevanje debelosti med mladostniki. Redni, kvalitetni obroki pomembno prispevajo k dobremu počutju otrok, izboljšanju kognitivnih sposobnosti in obnašanja med poukom ter k zdravemu razvoju. Za razvijanje zdravih prehranskih navad pa je ključno ravno njihovo konsistentno in trajno prakticiranje.

Finska

Finska je država, ki brezplačne obroke za vse šoloobvezne otroke zagotavlja najdlje na svetu. Vse od vzpostavitve finskega izobraževalnega sistema v 20. stoletju brezplačna prehrana predstavlja njegov sestavni del. Na začetku vzpostavitve izobraževalnega sistema je država zagotavljala subvencije za šolsko prehrano samo ekonomsko najbolj prikrajšanim otrokom, od leta 1948 pa je na Finskem z zakonom zagotovljen brezplačen dnevni obrok (kosilo) vsem šoloobveznim otrokom med 6. in 19. letom. Šolska prehrana je del programov in učnih načrtov šol, učenci se izobražujejo o pomenu zdrave prehrane za zdravje in dobro počutje, del izobraževanja pa je tudi sodelovanje učencev pri načrtovanju in izvajanju šolske prehrane. Stroški kosila so porazdeljeni med državno in lokalno oblastjo, za pripravo jedilnikov in smernic prehranjevanja pa je odgovoren finski nacionalni organ/svet za prehrano.

Švedska

Na Švedskem je zagotavljanje ustrezne šolske prehrane vse od uvedbe leta 1946 pomemben element prizadevanja države za javno zdravje. Medtem ko se je zagotavljanje šolskih obrokov začelo z namenom boja proti podhranjenosti, se je v kasnejših letih namen premaknil predvsem v smer boja proti debelosti. Od leta 1997 so šole zakonsko zavezane k zagotavljanju brezplačnih kosil za vse učence med 6. in 16. letom. Od leta 2011 jih zakon dodatno zavezuje tudi k temu, da so šolska kosila hranljiva, kar pomeni, da morajo zadovoljiti eno tretjino dnevnih potreb otroka. Stroške šolske prehrane krije lokalna oblast. V mnogih

šolah pripravljajo obroke v lastni šolski kuhinji, za tiste šole, ki kuhinje nimajo, pa je poskrbljeno v občinskih centraliziranih kuhinjah za oskrbo s hrano. Švedske nacionalne smernice za šolsko prehrano navajajo, da so šolska kosila del izobraževanja in da imajo tisti učenci, ki kosila jejo, boljša izhodišča za učenje. Smernice navajajo tudi, da izobraževanje o pomenu zdrave prehrane in premišljeni obroki, s katerimi se prispeva k zmanjšanju zavržene hrane, lahko prispevajo k manjšemu vplivu na okolje in pripomorejo k boljšim pogojem za življenje tako za ljudi kot za živali.

Estonija

V Estoniji zagotavlja država delno subvencijo šolskega kosila v višini stroškov hrane, preostale stroške obroka, kot sta elektrika ter plače pripravljavcev hrane, se v večini primerov pokrijejo s strani lokalne oblasti, tako da so šolska kosila za učence brezplačna, ponekod preostanek stroška pokrijejo starši. Brezplačna kosila so omogočena vsem učencem od 1. do 12. razreda šolanja. Odločitev o tem, da se šolska kosila brezplačno (ali vsaj delno financirano) ponudijo vsem otrokom, je temeljila na prizadevanju države za zagotavljanje enakosti med učenci, pri tem pa država ni hotela, da bi se otroci iz revnejših družin počutili manjvredne, ker dobivajo brezplačna kosila. Šolska kosila so sicer regulirana s strani pristojnega ministrstva, ki določi hranilno vrednost posameznega obroka glede na starost učencev, priporočene sestavine obrokov in sestavine, ki naj se jih šole izogibajo.

Škotska

Škotska vlada je brezplačne šolske obroke za vse otroke ne glede na njihovo premoženjsko stanje prvič uvedla leta 2015 in sicer za učence od 1. do 3. razreda osnovne šole. V letu 2021 je pravico do brezplačnih kosil razširila na učence 4. razredov, januarja 2022 pa nato še na učence 5. razredov. V višjih razredih so do brezplačnih kosil trenutno upravičeni le učenci iz družin z nižjimi finančnimi prihodki. Škotska vlada uvedbo brezplačnih šolskih obrokov utemeljuje na način, da so brezplačni obroki bistvenega pomena za več tisoč otrok in mladih po vsej državi, saj otrokom zagotavljajo dostop do brezplačnega zdravega in hranljivega obroka vsak dan, ko so v šoli, kar pripomore tako k njihovem zdravju, kot dobremu počutju in večji pripravljenosti za učenje.

3.2. Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

4. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Ocenjujemo, da bi se za zagotavljanje brezplačnih šolskih kosil za vse otroke izdatki državnega proračuna povečali za 77 milijonov evrov.

Sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu še niso zagotovljena, saj predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katerega državni proračun še ni bil sprejet. Predlog zakona bo zmanjšal izdatek lokalnih samoupravnih skupnosti, ki v svojih proračunih namenjajo sredstva za subvencioniranje zagotavljanja šolskih kosil. Drugih posledic javna finančna sredstva od navedenih predlog nima.

III. BESEDILO ČLENOV

1. člen

(1) V Zakonu o šolski prehrani (Uradni list RS, št. 3/13, 46/14 in 46/16 – ZOFVI-K) se v 4. členu v tretjem odstavku v prvem stavku za besedo »malico« doda besedilo »in brezplačno kosilo«.

(2) V četrtem odstavku se:

- za besedo »zajtrk« črtata vejica in beseda »kosilo« in
- drug stavek črta.

(3) V petem odstavku se v prvem in drugem stavku za besedo »malice« doda besedilo »in kosila«.

2. člen

(1) V 5. členu se tretji in četrti odstavek črtata.

(2) Dosedanji peti odstavek postane tretji odstavek.

3. člen

V 6. členu se v prvem odstavku za prvim stavkom doda nov drugi stavek, ki se glasi: »Izvrševanje pravice do brezplačnega kosila za učence uredi vlada.«.

4. člen

V 7. členu se v prvem odstavku za besedo »prehrano« doda besedilo »razen kosila v osnovni šoli«.

5. člen

V 11. členu se beseda »kosila« nadomesti z besedilom »o brezplačnem kosilu za učence«.

6. člen

(1) V 13. členu se v naslovu člena črta besedilo »in kosilo«.

(2) Drugi odstavek se črta.

7. člen

(1) V 14. členu se v naslovu člena črta besedilo »oziroma kosilo«.

(2) V prvem odstavku se črta besedilo »do subvencije za kosilo pa tisti učenci,«

(3) V drugem in četrtem odstavku se črta besedilo »oziroma kosilo«.

8. člen

(1) V 17. členu se v prvem odstavku v peti in šesti alineji črta besedilo »oziroma kosilo«.

(2) V sedmi alineje se črta besedilo »oziroma subvencije za kosilo«.

9. člen

V 18. členu se besedilo »subvencije za kosilo« nadomesti z besedilom »naročnin na kosilo«.

10. člen

V 18.a členu se črta besedilo »ali kosilo«.

Prehodni in končni določbi

11. člen

Obstoječe pogodbe o nabavi, pripravi in razdeljevanju obrokov, sklenjene za določen čas na podlagi 5. člena zakona med šolo in zunanjimi izvajalci po določbah zakona, ki ureja javno naročanje, prenehajo z iztekom tega časa.

12. člen

Vlada izda uredbo iz novega drugega stavka 6. člena zakona v enem mesecu od uveljavitve tega zakona.

13. člen

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona v Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO in 54/22 – ZUPŠ-1) prenehajo veljati:

v 3. členu v 1. točki besedilo »in pri subvenciji kosila za učence« in v 10. točki besedilo »ter subvencija kosila za učence«; v 6. členu 3. točka;

26. člen;

v 32. členu:

- v tretjem odstavku besedilo »ali kosilo« in
- v petem odstavku besedilo »ali za subvencijo kosila za učence«;

v 44. členu :

- v drugem odstavku besedilo »ter subvencije kosila za učence«,
- v tretjem odstavku besedilo »subvencije kosila za učence,« in
- v sedmem odstavku besedilo »ter kosila za učence«;

v 49. členu v drugem odstavku 6. in 9. točka;

v 50. členu v šestem odstavku besedilo »oziroma subvencije kosila«.

(2) Določbe iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do začetka uporabe tega zakona.

14. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. januarja 2024. Do začetka uporabe tega zakona se uporablja Zakon o šolski prehrani (Uradni list RS, št. 3/13, 46/14 in 46/16 – ZOFVI-K).

IV. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Predlagana sprememba relevantne določbe Zakona o šolski prehrani prilagaja predlogu Zakona o spremembi Zakona o osnovni šoli (ZOsn, Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K), ki šolsko kosilo opredeljuje kot pravico vseh osnovnošolcev. Predlog sprememb in dopolnitev ZOsn prav tako določa, da se šolsko kosilo financira iz državnega proračuna. Predlagane spremembe in dopolnitve ZŠolPre-1 tako prilagajajo določbe tega zakona novemu pravnemu režimu, ki velja za osnovnošolska kosila. Šola je v dneh, ko poteka pouk, dolžna organizirati kosilo za vse učence, ki se nanj prijavijo, s tem povezani stroški pa bremenijo državni proračun.

S tem predlogom se odpravlja ureditev, ki negativno vpliva na vse tiste učence oziroma na gospodinjstva, ki ne dosegajo zakonskega cenzusa za upravičenost do subvencije, na družbeno kohezijo, pomen zdrave prehrane za mladostnike ter nasprotuje splošnim ciljem brezplačnega, dostopnega javnega šolstva in onemogoča učinkovito ter celostno uresničevanje ciljev ZŠolPre-1. Brezpogojno zagotovljen dnevni topli obrok je za učence osnovni predpogoj za produktivno preživet čas v šoli. S predlogom zakona se zasleduje univerzalistični pristop, saj je brezplačno šolsko kosilo pravica vseh osnovnošolcev, ne glede na njihovo socialno-ekonomsko ozadje. Prav tako predlog zakona na državni ravni zahteva zagotavljanje brezplačnega kosila ne glede na območje ali osnovno šolo, ki jo učenec obiskuje. Do zdrave, raznolike in bogate prehrane morajo namreč biti upravičeni vsi šoloobvezni otroci, zato da se kar najbolj učinkovito zasleduje cilje zdravega razvoja otrok in razvoja zdravih prehranskih navad.

V 1. členu tega zakona se tako spreminja 4. člen ZŠolPre-1 na način, da kosilo ni navedeno kot druge vrste prehrana, ki jo šola lahko zagotavlja, saj se s tem predlogom to določa kot obligatorno. Prav tako se črta določba, ki dietne obroke umešča v okvir dodatne ponudbe. Predlog upošteva, da je potrebno pravico do brezplačnega kosila zagotavljati vsem učencem, tudi tistim, ki imajo medicinsko predpisane diete, zato se zanje predvidi zagotavljanje brezplačnega kosila v skladu s predpisano dieto. Ker učenci z medicinsko predpisanimi dietami običajnih kosil ne bi mogli uživati, saj bi s tem ogrozili svoje zdravje, bi opustitev posebne ureditve, ki jim omogoča prilagojena kosila, pomenila, da so v neenakopravnem položaju z učenci, ki nimajo diete in ki bi se jim zagotavljalo brezplačno kosilo

K 2. členu

S predlagano spremembo se v 5. členu črta določbo, ki omogoča, da se po določbah zakona, ki ureja javno naročanje, s pogodbo prenese na zunanjega izvajalca nabavo, pripravo in razdeljevanje obrokov. S predlogom se torej onemogoča t. i. outsourcing izvajanja šolske prehrane.

Predlog sledi napotilu Smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki so na jasnem stališču, da se naj priprave obrokov ne prenaša na zunanje izvajalce: "Vsi vrtci in šole naj glede na možnosti in pogoje za organizirano prehrano zagotovijo lastne obroke in glede na obseg vzpostavijo centralno ali razdelilno kuhinjo." Ter preprečuje negativne učinke outsourcinga na področju delavskih in socialnih pravic.

K 3. členu

Brezplačno šolsko kosilo v osnovni šoli je skladno s predlogom sprememb in dopolnitev ZOsn opredeljeno kot pravica. Na podlagi 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05, s spremembami in dopolnitvami) lahko Vlada z izrecnim pooblastilom v zakonu z uredbo podrobneje ureja pravice in obveznosti posameznikov. Predlagana sprememba v 3. členu tega predloga zakona določa takšno pooblastilo, s katerim lahko oziroma mora način uresničevanja te pravice podrobneje urediti pristojni minister. Pravno je namreč nevzdržno, da bi šola s pravili šolske prehrane urejala način izvrševanja zakonske pravice.

K 4. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam zakona in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn. V predlaganem tretjem odstavku 7. člena se ponovno izrecno poudari, da za osnovnošolska kosila ne velja določilo, da šolsko prehrano plačajo starši.

K 5. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam zakona in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn. Predlagana sprememba ohranja dolžnost informiranja staršev oziroma učencev, vendar ne več o možni subvenciji šolskega kosila, temveč o brezplačnem kosilu za vse učence osnovnih šol.

K 6. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam zakona in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn, ki izključuje kosilo osnovnošolcev iz sistema subvencij na podlagi Zakona o uresničevanju pravic iz javnih sredstev. člen določa, da izvrševanje pravice do brezplačnega kosila za učence uredi vlada.

K 7. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam zakona in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn, ki izključuje kosilo osnovnošolcev iz sistema subvencij na podlagi Zakona o uresničevanju pravic iz javnih sredstev. Učenci na podlagi predlaganih sprememb niso več opredeljeni kot upravičenci do subvencioniranega kosila, kot to določa trenutno veljavni 14. člen.

K 8. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam zakona in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn, ki izključuje kosilo osnovnošolcev iz sistema subvencij na podlagi Zakona o uresničevanju pravic iz javnih sredstev. Zato se prejemnike oziroma upravičence do subvencioniranega kosila ne beleži več v evidenco, kot to trenutno določa 17. člen, beleži pa se učence, ki so na (brezplačno) kosilo naročeni.

K 9. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn, ki izključuje kosilo osnovnošolcev iz sistema subvencij na podlagi Zakona o uresničevanju pravic iz javnih sredstev. 18. člen ZŠolPre-1 določa način obveščanja in plačevanja subvencij za šolsko prehrano s strani države prek pristojnega ministrstva. Šola zbirne podatke iz evidenc posredujejo ministrstvu najkasneje do desetega dne v mesecu za pretekli mesec v obliki zahtevka za izplačilo sredstev. Takšen sistem plačevanja se ohrani tudi s predlaganimi spremembami in dopolnitvami v tem zakonu. Zahtevk šole v tem primeru ni več odvisen od števila upravičencev do subvencije za kosilo, temveč od števila naročenih učencev na kosilo, kar se skladno s trenutno veljavno ureditvijo beleži v evidenci.

K 10. členu

Predlagana sprememba sledi že prej utemeljenim spremembam in uskladitvam s spremembami in dopolnitvami ZOsn, ki izključuje kosilo osnovnošolcev iz sistema subvencij na podlagi Zakona o uresničevanju pravic iz javnih sredstev, zato ureditev v 18.a členu, ki ureja vračilo neupravičeno prejetih subvencij za šolsko kosilo, ni več ustrezna.

K 11. členu

Predlaga se prehodna določba za uveljavitev 2. člena tega zakona, s katerim se črtata tretji in četrti odstavek 5. člena ZŠolPre-1. S to spremembo se predlaga poseg v trenutno veljavni režim, s katerim se izjemoma omogoča, da se nabavo, pripravo in razdeljevanje šolske prehrane prenese na zunanje izvajalce, kot jih določa Zakon o javnem naročanju (ZJN-3). S tem predlogom zakona se onemogoča takšen prenos oziroma t. i. outsourcing. Predlog tega zakona z 12. členom določa, da te pogodbe prenehajo s potekom časovnega obdobja, za katera so bile sklenjene. S tem predlogom zakona tako ne pride do posega v obstoječa pogodbena razmerja med šolami in zunanjimi izvajalci, onemogoča pa se nadaljnjo oblikovanje in sklepanje takšnih pogodbenih razmerij o nabavi, pripravi in razdeljevanju šolske prehrane, saj je to s predlagano ureditvijo predmet javne službe.

K 12. členu

Predlaga se, da Vlada izda uredbo za izvrševanje pravice do brezplačnega kosila za učence v enem mesecu od uveljavitve tega zakona.

K 13. členu

Predlagajo se razveljavitve delov besedila, ki se nanašajo na šolska kosila, z namenom prilagoditve Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO in 54/22 – ZUPŠ-1) predlaganim spremembam in dopolnitvam ZŠolPre-1. Gre za tehnične prilagoditve, s čimer se iz veljavne ureditve umika nanašanje pravnih norm na subvencionirana kosila za učence, saj predlog sprememb in dopolnitev ZŠolPre-1 (kot tudi predlog Zakona o spremembi Zakona o osnovni šoli) ukinjajo sistem plačljivih in s tem tudi subvencioniranih šolskih kosil za učence.

Predlaga se, da določbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev prenehajo veljati z dnem uveljavitve tega zakona, do njegove uporabe pa se določbe ZUPJS uporabljajo, kot so veljale doslej.

K 14. členu

Predlaga se, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Uporaba zakona pa se odloži do 1. januarja 2024. Za prilagoditev novim zakonskim zahtevam v povezavi s pravico učencev do brezplačnega kosila je treba zagotoviti ustrezno dolgo časovno obdobje. Ker se spremenjene določbe v tem obdobju še ne bodo uporabljale, se v tem členu zagotoviti pravno podlago za organizacijo in subvencioniranje šolske prehrane, ki za ta čas določa nadaljnjo uporabo dosedanje zakonske ureditve Zakona o šolski prehrani (Uradni list RS, št. 3/13, 46/14 in 46/16 – ZOFVI-K).

V. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO OZIROMA DOPOLNJUJEJO

4. člen (šolska prehrana)

(1) Šolska prehrana po tem zakonu pomeni organizirano prehrano učencev in dijakov v dneh, ko poteka pouk v skladu s šolskim koledarjem.

(2) Šolska prehrana obsega zajtrk, malico, kosilo in popoldansko malico.

(3) Šola za vse učence oziroma dijake v okviru dejavnosti javne službe obvezno organizira malico. Za dijake je šola dolžna organizirati toplo ali energijsko in hranilno bogatejšo hladno malico.

(4) Kot dodatno ponudbo lahko šola organizira tudi zajtrk, kosilo in popoldansko malico. Dietne obroke organizira šola v okviru dodatne ponudbe, v skladu s svojimi zmožnostmi.

(5) Cena malice v osnovni šoli in srednji šoli je vrednost, po kateri šola zagotavlja malico učencem in dijakom. Ceno malice določi s sklepom minister, pristojen za izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: minister), praviloma pred začetkom vsakega šolskega leta. Ceno ostalih obrokov iz četrtega odstavka tega člena določi šola.

(6) Pri organizaciji šolske prehrane se upoštevajo smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, sprejete na Strokovnem svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje, in vsebujejo:

- cilje, načela in vzgojno-izobraževalne dejavnosti, povezane s šolsko prehrano, ter
- strokovne usmeritve in navodila, ki opredeljujejo merila za izbor živil, načrtovanje sestave, količinske normative in način priprave šolske prehrane ter časovni okvir za njeno izvedbo, ki jih določi javni zdravstveni zavod, pooblaščen od ministrstva, pristojnega za zdravje.

(7) Šola opredeli vzgojno-izobraževalne dejavnosti, povezane s prehrano, in dejavnosti, s katerimi bo vzpodbujala zdravo prehranjevanje in kulturo prehranjevanja, v letnem delovnem načrtu.

(8) Na območju šole in vzgojno-izobraževalnih zavodov iz tretjega odstavka 2. člena tega zakona ter na površini, ki sodi v njihov šolski prostor, ne smejo biti nameščeni prodajni avtomati za distribucijo hrane in pijače.

(9) V zbornicah oziroma prostorih, ki so namenjeni izključno zaposlenim na šoli oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodih, so lahko, ne glede na določbo osmega odstavka tega člena, nameščeni prodajni avtomati za distribucijo toplih napitkov.

5. člen (organizacija)

(1) Šolsko prehrano organizirajo šole tako, da izvedejo nabavo živil, pripravo, razdeljevanje obrokov, vodijo potrebne evidence, izvajajo vzgojno-izobraževalne dejavnosti, povezane s prehrano in drugo.

(2) Šola lahko nabavo, pripravo ter razdeljevanje obrokov s pogodbo prenese na drug vzgojno-izobraževalni zavod. Vzgojno-izobraževalni zavod, ki prevzame izvajanje navedenega dela dejavnosti šolske prehrane, je to dolžan izvajati pod pogoji in na način, določen s tem zakonom.

(3) Izjemoma lahko šola nabavo, pripravo in razdeljevanje obrokov s pogodbo prenese na zunanjega izvajalca po določbah zakona, ki ureja javno naročanje. Pred uvedbo postopka za izbiro zunanjega izvajalca mora šola pridobiti soglasje sveta šole.

(4) Zunanji izvajalci iz tretjega odstavka tega člena so lahko osebe javnega prava, ki ne opravljajo vzgojno-izobraževalne dejavnosti, ali osebe zasebnega prava.

(5) Ravnatelj oziroma direktor (v nadaljnjem besedilu: ravnatelj) lahko imenuje skupino za prehrano, ki daje mnenja in predloge glede šolske prehrane.

6. člen **(pravila šolske prehrane)**

(1) Šola s pravili šolske prehrane določi natančnejše postopke, ki zagotavljajo evidentiranje, nadzor nad koriščenjem obrokov, določi čas in način odjave posameznega obroka, ravnanje z neprevzetimi obroki ter načine seznanitve učencev oziroma dijakov in staršev.

(2) Če na šoli deluje skupina za prehrano, se s pravili šolske prehrane določi njeno sestavo, število članov in mandat.

(3) Predlog pravil šolske prehrane pripravi ravnatelj in ga obravnavajo svet staršev, učiteljski zbor ter učenci oziroma dijaki. Pravila sprejme svet šole.

(4) Pravila šolske prehrane so lahko sestavni del obstoječih šolskih pravil.

7. člen **(plačilo šolske prehrane)**

(1) Učenec ali dijak oziroma starši šoli plačajo šolsko prehrano.

(2) Višina plačila za šolsko prehrano se lahko zniža, če šola za ta namen pridobi dodatna sredstva, ki jih prispevajo občine, iz donacij, prispevkov sponzorjev in drugih sredstev.

11. člen

(seznanitev učencev, dijakov in staršev)

Šola seznaniti učence oziroma dijake in starše o organizaciji šolske prehrane, pravilih šolske prehrane, njihovih obveznostih iz 10. člena tega zakona, subvencioniranju malice oziroma kosila ter o načinu uveljavljanja subvencije najkasneje do začetka šolskega leta na način, ki ga določi v pravilih šolske prehrane.

13. člen (subvencija za malico in kosilo)

(1) Iz državnega proračuna se zagotavljajo sredstva za subvencioniranje ene malice dnevno na učenca in dijaka iz socialno manj vzpodbudnega okolja.

(2) Iz državnega proračuna se zagotavljajo tudi sredstva za subvencioniranje enega kosila dnevno na učenca iz socialno manj vzpodbudnega okolja.

14. člen (upravičenci do subvencije za malico oziroma kosilo)

(1) Upravičenci do subvencije za malico so tisti učenci in dijaki, do subvencije za kosilo pa tisti učenci, ki jim je po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ta pravica priznana.

(2) Učenci iz prejšnjega odstavka imajo pravico do subvencije za malico oziroma kosilo za vsak dan prisotnosti pri pouku in drugih dejavnostih obveznega programa v skladu s šolskim koledarjem.

(3) Dijaki iz prvega odstavka tega člena imajo pravico do subvencije za malico za vsak dan prisotnosti pri pouku, strokovnih ekskurzijah, športnih in kulturnih dnevih ter obveznem delu obveznih izbirnih vsebin, ki jih izvaja šola, v skladu s šolskim koledarjem.

(4) Ne glede na določbi drugega in tretjega odstavka tega člena ima učenec oziroma dijak iz prvega odstavka tega člena, ki se zaradi bolezni oziroma izrednih okoliščin ne more pravočasno odjaviti oziroma prevzeti obroka, pravico do subvencije za malico oziroma kosilo za prvi dan odsotnosti.

17. člen (evidenca šolske prehrane)

(1) Šola vodi evidenco prijavljenih na šolsko prehrano, ki obsega naslednje podatke o otroku oziroma učencu oziroma dijaku, prijavljenem na šolsko prehrano:

- ime in priimek ter naslov,
- EMŠO,
- naziv šole, razred oziroma letnik in oddelek izobraževalnega programa,
- ime in priimek staršev ter naslov,

- številka odločbe, ki je podlaga za upravičenost do subvencije za malico oziroma kosilo,
- datum nastopa pravice in obdobje upravičenosti do otroškega dodatka oziroma državne štípendije oziroma subvencije za malico oziroma kosilo,
- višina subvencije za malico oziroma subvencije za kosilo,
- podatek o namestitvi v dom za učence oziroma v zavod za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, podatek o namestitvi v rejniško družino in podatek, da je učenec oziroma dijak prosilec za azil,
- datum prijave na malico oziroma kosilo,
- vrsta obrokov šolske prehrane, na katere je prijavljen,
- število in datum prevzetih in objavljenih obrokov.

(2) Podatke iz pete, šeste in sedme alineje prvega odstavka tega člena šola pridobi iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo). Če navedenih podatkov ni mogoče pridobiti iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja, jih šola pridobi od pristojnih centrov za socialno delo oziroma od učenca ali dijaka oziroma staršev.

(3) **prenehal veljati**

(4) Do osebnih podatkov iz prvega odstavka tega člena lahko dostopajo le s strani ravnatelja pooblašeni delavci šole, ki opravljajo dela in naloge na področju šolske prehrane.

(5) Šola lahko drugemu vzgojno-izobraževalnemu zavodu oziroma zunanjemu izvajalcu za evidentiranje prevzema obrokov posreduje ime in priimek prijavljenih učencev oziroma dijakov.

(6) Šola na zahtevo ministrstva sporoči statistične in analitične podatke o šolski prehrani.

(7) Podatki iz evidenc po tem členu se zbirajo, obdelujejo in shranjujejo za potrebe izvrševanja tega zakona ter se varujejo v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov. Šola obdeluje podatke iz svoje evidence za namen izvajanja tega zakona, uporablja jih tudi za namen zaračunavanja plačila za šolsko prehrano staršem. Ministrstvo za izvajanje subvencioniranja šolske prehrane uporablja le zbirne podatke, ki jih določa 18. člen tega zakona.

(8) Pri izdelavi statističnih analiz se smejo podatki uporabljati tako, da identiteta učencev, dijakov in staršev ni razvidna.

(9) Podatki se v evidenci iz prvega odstavka tega člena hranijo pet let od zaključka vsakega šolskega leta, v katerem je učenec oziroma dijak upravičen do šolske prehrane.

18. člen **(izplačilo sredstev)**

Šole zbirne podatke iz evidenc posredujejo ministrstvu najkasneje do desetega dne v mesecu za pretekli mesec v obliki zahtevka za izplačilo sredstev. Zahtevek mora glede na upravičenost do subvencije za malico oziroma subvencije za kosilo vsebovati število:

- prijavljenih učencev in dijakov,

- prevzetih subvencioniranih obrokov,
- objavljenih subvencioniranih obrokov,
- nepravočasno objavljenih subvencioniranih obrokov za prvi dan odsotnosti zaradi bolezni oziroma izrednih okoliščin.

18.a člen **(vračilo neupravičeno prejete subvencije)**

Ne glede na določbi drugega in šestega odstavka 44. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1 in 99/13) zahteva vračilo neupravičeno prejete subvencije za malico ali kosilo šola, ki tudi sklene dogovor s starši o načinu in času vračila neupravičeno prejete subvencije.

ZAKON O UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ JAVNIH SREDSTEV

3. člen

Pojmi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. izvajalka ali izvajalec (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) – vrtec pri znižanju plačila vrtca; vzgojno-izobraževalni zavod pri subvenciji malice za učence in dijake in pri subvenciji kosila za učence; lastnik stanovanja pri subvenciji najemnine neprofitnega najemnega stanovanja, namenskega najemnega stanovanja, bivalne enote; lastnik pri subvenciji tržnega najemnega ali hišniškega stanovanja; izvajalec socialnovarstvenih storitev pri oprostitvi plačil socialnovarstvenih storitev;
2. upravičenka ali upravičenec (v nadaljnjem besedilu: upravičenec) – oseba, ki je upravičena do posamezne pravice iz javnih sredstev sama ali skupaj z drugimi osebami;
3. pravica iz javnih sredstev – pravica, ki je odvisna od materialnega položaja osebe, o kateri po tem zakonu odločajo centri za socialno delo in ki se izplačuje iz proračuna države ali lokalne skupnosti;
4. oseba – oseba, katere materialni položaj se upošteva po tem zakonu in je stranka v postopku;
5. vlagateljica ali vlagatelj (v nadaljnjem besedilu: vlagatelj) – oseba, ki vloži vlogo za uveljavljanje pravice iz javnih sredstev, do katere je upravičena sama ali skupaj z drugimi osebami oziroma je na vlogi navedena kot vlagatelj;
6. štipendistka ali štipendist (v nadaljnjem besedilu: štipendist) – upravičenec do državne štipendije;
7. program – vzgojni, izobraževalni ali študijski program;
8. sprememba vrste periodičnih dohodkov – izguba ali začetek prejetja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas;
9. meja socialne varnosti – znesek, ki mora po predpisu, ki določa merila za oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev, ostati osebami, ki se upoštevajo pri ugotavljanju

materialnega položaja po tem zakonu za preživljanje po plačilu prispevka za opravljeno storitev;

10. letne pravice – pravice, pri katerih se praviloma upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge (otroški dodatek, državna štipendija, znižano plačilo vrtca, subvencija malice za učence in dijake ter subvencija kosila za učence).

6. člen

Centri za socialno delo odločajo po tem zakonu o pravici do naslednjih subvencij in plačil:

1. znižanju plačila za programe vrtcev po zakonu, ki ureja predšolsko vzgojo (v nadaljnjem besedilu: znižano plačilo vrtca);
2. dodatni subvenciji malice za učence in dijake po zakonu, ki ureja šolsko prehrano (v nadaljnjem besedilu: subvencija malice za učence in dijake);
3. subvenciji kosila za učence po zakonu, ki ureja šolsko prehrano (v nadaljnjem besedilu: subvencija kosila za učence);
4. **(črtana)**;
5. oprostitvi plačil socialnovarstvenih storitev po zakonu, ki ureja socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev);
6. prispevku k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: prispevek k plačilu družinskega pomočnika);
7. subvenciji najemnine neprofitnega najemnega stanovanja, namenskega najemnega stanovanja, bivalne enote, tržnega najemnega in hišniškega stanovanja po zakonu, ki ureja stanovanjska razmerja (v nadaljnjem besedilu: subvencija najemnine);
8. pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev po zakonu, ki ureja zdravstveno zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev);
9. pravici do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje za državljane Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki niso zavarovanci iz drugega naslova po zakonu, ki ureja zdravstveno zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje).

5. Subvencija kosila za učence

26. člen

(1) Subvencija kosila pripada učencem, ki se redno šolajo, so prijavljeni na kosilo in pri katerih povprečni mesečni dohodek na osebo, ugotovljen v odločbi o otroškem dodatku, ne presega 370,86 evrov.

(2) Izvajalec na osnovi podatkov o povprečnem mesečnem dohodku na osebo, ugotovljenem v odločbi o otroškem dodatku, upošteva višino subvencije iz prejšnjega odstavka pri plačilu kosila.

(3) Če nobena od povezanih oseb učenca ne razpolaga z veljavno odločbo o pravici do otroškega dodatka ali državne štipendije, se uvrstitev v dohodkovni razred, ugotovljen na način, kot velja za pravico do otroškega dodatka, ugotovi na podlagi vloge za priznanje pravice do subvencije kosila.

(4) Ne glede na prvi odstavek tega člena imajo učenci, ki so nameščeni v rejniško družino na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejniško družino, pravico do brezplačnega kosila.

(5) Učencem pripada subvencija za kosilo v višini cene kosila.

32. člen

(1) Denarni prejemki iz 5. člena tega zakona, subvencija najemnine, pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje in znižanje plačila vrtca pripadajo upravičencu od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge.

(2) Če ima oseba, ki uveljavlja pravico do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, že priznano pravico do denarne socialne pomoči, ji ne glede na prejšnji odstavek pripada pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje s prvim naslednjim dnevom po prenehanju zavarovanja iz drugega naslova.

(3) Učencu oziroma dijaku, ki se je na šolsko prehrano prijavil pred začetkom šolskega leta in ima veljavno odločbo o otroškem dodatku ali državni štipendiji, pripada subvencija od prvega šolskega dne dalje, sicer pa od dneva prijave na malico ali kosilo.

(4) Učencu oziroma dijaku, ki nima veljavne odločbe o otroškem dodatku ali državni štipendiji, pripada subvencija od dneva priznanja pravice do otroškega dodatka ali državne štipendije.

(5) V primeru iz četrtega odstavka 25. člena in tretjega odstavka 26. člena pripada subvencija z dnem, ko center za socialno delo prejme vlogo za subvencijo malice za učence in dijake ali za subvencijo kosila za učence, če je bilo vlogi ugodeno.

(6) Učencu oziroma dijaku se za čas do dneva izdaje odločbe iz četrtega in petega odstavka ustrezno poračuna plačane obroke.

(7) Druge subvencije oziroma plačila iz 6. člena tega zakona upravičencu pripadajo od dneva, ko postane odločba o priznanju pravice dokončna, razen če predpis, ki ureja posamezno subvencijo oziroma plačilo, določa drugače.

44. člen

(1) Javna sredstva, ki jih je oseba prejela na podlagi odločbe centra za socialno delo, ki je bila na podlagi prejšnjega člena ali na podlagi določb zakona, ki ureja splošni upravni

postopek, ali zakona, ki ureja posamezno pravico iz javnih sredstev, odpravljena oziroma razveljavljena, so v višini razlike med prejeto višino javnih sredstev in višino javnih sredstev, do katerih je upravičena na podlagi odločbe, izdane v postopku odprave oziroma razveljavitve, neupravičeno prejeta javna sredstva in jih mora oseba vrniti.

(2) Če na podlagi informativnega izračuna zaradi avtomatičnega preverjanja izpolnjevanja pogojev za nadaljnje prejemanje letne pravice do otroškega dodatka ali državne štipendije izhaja nižja pravica do subvencije malice za učence in dijake ter subvencije kosila za učence, oziroma ta pravica preneha veljati, se že prejeta pravica ne šteje za neupravičeno prejeto pravico iz javnih sredstev.

(3) Kot prejeta pravica iz javnih sredstev po tem zakonu se šteje tudi posredni prejemek v obliki znižanega plačila vrtca, posredni prejemek v obliki subvencije prevozov za dijake in študente, subvencije malice učencev in dijakov, subvencije kosila za učence, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev in znižanega prispevka k plačilu družinskega pomočnika, v obliki subvencije najemnine, kot plačilo kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev ali kot plačilo prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje. Vračilo neupravičeno prejete pravice v obliki posrednega prejemka zahteva izplačevalec pravice.

(4) Center za socialno delo odloči o višini, načinu in o času vračila neupravičeno prejetih javnih sredstev ob odpravi oziroma razveljavitvi odločbe iz prvega odstavka tega člena v istem postopku.

(5) Neupravičeno prejeta javna sredstva mora oseba vrniti v 60 dneh od izvršljivosti odločbe. Po poteku tega roka se obračunajo zakonite zamudne obresti.

(6) Če je oseba upravičena do posamezne pravice iz javnih sredstev, razen ob upravičenosti do denarne socialne pomoči, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev ali pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, izplačevalec po preteku roka za vračilo iz prejšnjega odstavka s sredstvi, do katerih je oseba upravičena po tem zakonu, mesečno poravnava dolg po tem zakonu. Postopek osebnega stečaja ne vpliva na poračun dolga po prejšnjem stavku. Določbe tega odstavka se uporabljajo tudi, kadar ima oseba dolg na podlagi druge odločbe za pravice iz tega odstavka.

(7) Ne glede na peti in šesti odstavek tega člena lahko izplačevalec pravice, v primeru otroškega dodatka, denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, državne štipendije, subvencije malice za učence in dijake ter kosila za učence pa center za socialno delo, in oseba, ki je podala predlog, skleneta dogovor o načinu in času vračila neupravičeno prejetih javnih sredstev, pri čemer se upoštevata višina lastnega dohodka osebe po predpisih, ki urejajo socialnovarstvene prejemke, ter njen socialni in gmotni položaj. Odlog ali obročno plačilo se lahko dogovori za skupno dobo največ treh let. Oseba mora izplačevalcu pravice oziroma centru za socialno delo v skladu z dogovorom o načinu in času vračila neupravičeno prejetih javnih sredstev redno predložiti dokazila o izvrševanju obveznosti. Zamudnih obresti ni treba plačati za čas odloga oziroma obročnega plačila. V primeru kršitve navedenega dogovora celoten dolg takoj dospe v plačilo. Odlog plačila dolga ni mogoč, če je dolg mogoče poračunati v skladu s prejšnjim odstavkom.

(8) Določbe o neupravičeno prejetih javnih sredstvih oziroma neupravičeno prejeti pravici iz javnih sredstev, odlogu, obročnem plačilu in odpisu dolga se uporabljajo tudi, kadar so bila javna sredstva ali pravica iz javnih sredstev prejeta na podlagi tretjega odstavka 33. člena tega zakona.

(9) Izplačevalec pravice lahko na predlog osebe po predhodnem mnenju centra za socialno delo odloči, da se njen dolg deloma ali v celoti odpiše. Vlogo za odpis ali delni odpis oseba vloži pri izplačevalcu pravice. Izplačevalec pravice lahko center za socialno delo zaprosi za mnenje o odpisu. Dolg se odpiše po kriterijih za odpis dolga do države skladno z zakonom, ki ureja javne finance, ob upoštevanju letne kvote, ki jo določa zakon, ki ureja izvrševanje proračunov Republike Slovenije.

49. člen

(1) Za potrebe odločanja o pravicah iz javnih sredstev, načrtovanje politike povečevanja socialne vključenosti, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene se vodi informatizirana zbirka podatkov, ki zajema pravice iz javnih sredstev (v nadaljevanju: centralna zbirka podatkov).

(2) Centralna zbirka podatkov vsebuje naslednje zbirke podatke o:

1. otroških dodatkih;
2. denarnih socialnih pomočeh in varstvenem dodatku;
3. državnih štipendijah;
4. znižanih plačilih vrtca;
5. subvencijah malice za učence in dijake;
6. subvencijah kosila za učence;
7. subvencijah najemnine;
8. **(črtana)**;
9. oprostitev plačil socialnovarstvenih storitev in prispevkih k plačilom družinskega pomočnika;
10. pravicah do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev;
11. pravicah do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje.

(3) Zbirke podatkov iz prejšnjega odstavka vsebujejo naslednje podatke osebe in njenega zakonitega zastopnika:

1. osebno ime;
2. EMŠO;
3. številko, datum izdaje in čas veljavnosti dovoljenja za prebivanje tujca;
4. stalno oziroma začasno prebivališče v Republiki Sloveniji;
5. podatke, ki se nanašajo na družinska razmerja (število družinskih članov, podatek, ali gre za enostarševsko družino ali dvostarševsko družino, razmerje do vlagatelja);
6. podatke, ki se nanašajo na vrsto življenjske skupnosti (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, registrirana istospolna partnerska skupnost);
7. podatke o statusu (podatek, ali se šola, podatek o zaposlitvi oziroma brezposelnosti, podatek o upokojitvi);
8. podatke, katere dohodke iz 12. člena tega zakona ima in v kateri višini;
9. podatke, katero premoženje iz 17. člena tega zakona ima in v kateri vrednosti;

10. podatke o višini prejemkov iz 5. člena tega zakona oziroma subvencij oziroma plačil iz 6. člena tega zakona;
11. podatek o številki odločbe.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek vsebuje zbirka podatkov o otroških dodatkih tudi podatek o transakcijskem računu vlagatelja (številka TRR).

(5) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o denarnih socialnih pomočeh in varstvenih dodatkih tudi podatek o članih skupnega gospodinjstva z vlagateljem (osebno ime, EMŠO), podatke o vključenosti oseb v izobraževalne programe (naziv vrtca, osnovne šole, srednje šole, višje strokovne šole, fakultete), podatek o transakcijskem računu vlagatelja (številka TRR) in mnenje centra za socialno delo o socialnih stiskah in težavah vlagatelja oziroma njegove družine.

(6) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o državnih štipendijah tudi podatke o vključenosti oseb v izobraževalne programe (naziv srednje šole, višje strokovne šole, fakultete), podatek o vrsti in področju izobraževanja, podatek o nazivu in smeri izobraževalnega programa, podatek o letniku izobraževanja, podatek o občini vzgojno-izobraževalnega zavoda, podatek o transakcijskem računu vlagatelja (številka TRR), podatek o povprečni oceni dijaka oziroma študenta, podatek o povprečni višini štipendije, podatek o višini osnovne štipendije in podatek o tem, katere dodatke k štipendiji oseba prejema in v kateri višini.

(7) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o znižanih plačilih vrtca tudi podatek o vrtcu, v katerega je oseba vključena.

(8) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o subvencijah malice za učence in dijake tudi podatek o imenu vzgojno-izobraževalnega zavoda, v katerega je učenec ali dijak vključen.

(9) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o subvencijah kosila za učence tudi podatek o nazivu vzgojno-izobraževalnega zavoda, v katerega je učenec vključen.

(10) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o subvencijah najemnine tudi podatek o številu oseb, navedenih v najemni pogodbi, in podatek o transakcijskem računu lastnika neprofitnega stanovanja ter najemnika tržnega in hišniškega stanovanja (številka TRR).

(11) (črtan)

(12) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o oprostitvah plačil socialnovarstvenih storitev in prispevkih k plačilom družinskega pomočnika tudi podatek o vključenosti oseb v izobraževalne programe (ime vrtca, osnovne šole, srednje šole, višje strokovne šole, fakultete) in mnenje centra za socialno delo o socialnih stiskah in težavah vlagatelja oziroma njegove družine.

(13) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o pravicah do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev tudi podatek, ali je oseba obvezno

zdravstveno zavarovana in ali ima sklenjeno pogodbo o dopolnilnem zdravstvenem zavarovanju po zakonu, ki ureja zdravstveno zavarovanje.

(14) Ne glede na tretji odstavek tega člena vsebuje zbirka podatkov o pravicah do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje tudi podatek, da je oseba slovenski državljan.

50. člen

(1) Zbirko podatkov iz prejšnjega člena obdeluje ministrstvo kot upravljavec centralne zbirke podatkov o pravicah iz javnih sredstev.

(2) Centri za socialno delo iz centralne zbirke podatkov iz prejšnjega člena obdelujejo osebne podatke, ki jih potrebujejo pri odločanju o uveljavljanju pravic po tem zakonu, in sicer z enako vsebino kot ministrstvo.

(3) Izplačevalci javnih sredstev po tem zakonu lahko v centralno zbirko podatkov iz prejšnjega člena vpogledajo v podatek o številki odločbe in višini prejemkov iz 5. člena tega zakona oziroma subvencij oziroma plačil iz 6. člena tega zakona.

(4) Upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena občini za potrebe izplačila subvencije najemnine posreduje podatke o imenu in priimku, EMŠO, davčni številki, naslovu prebivališča in številki transakcijskega računa lastnika stanovanja, naslov najemnega stanovanja, obdobju veljavnosti in višini pravice. Če ima lastnik pooblaščenca za pobiranje najemnin, se posreduje tudi transakcijski račun pooblaščenca. Poleg navedenih podatkov upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena občini za potrebe poročanja Finančni upravi Republike Slovenije posreduje tudi podatke o imenu in priimku, EMŠO in davčni številki upravičenca. Upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena občini za potrebe povračila stroškov izplačila subvencije za tržna stanovanja posreduje tudi delež subvencije za tržni in neprofitni del najemnine.

(5) Upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena Dursu za potrebe ugotovitve in presoje dejstev glede vodenja postopkov oziroma za odločanje v postopkih iz njene z zakonom predpisane pristojnosti na njeno zahtevo v elektronski obliki posreduje podatke o osebah, ki so jim bile priznane pravice iz 5. in 6. člena tega zakona, in sicer osebno ime in EMŠO te osebe, podatek o vrsti priznane pravice, podatek o višini zneska priznane pravice in podatek o tem, kdaj je bila pravica priznana. Dursu se omogoči neposredni elektronski vpogled v te podatke. Durs v zahtevi za posredovanje podatkov ali ob neposrednem elektronskem vpogledu v navedene podatke navede osebno ime in EMŠO osebe, katere podatke zahteva. Na posebno zahtevo Dursa upravljavec centralne zbirke podatkov za namen iz prvega stavka tega odstavka po elektronski poti posreduje tudi mnenje centra za socialno delo o socialnih stiskah in težavah vlagatelja oziroma njegove družine.

(6) Upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena ministrstvu, pristojnemu za šolstvo kot upravljavcu centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja na podlagi EMŠO učenca oziroma dijaka posreduje podatek o številki odločbe, datumu nastopa pravice do subvencije malice oziroma subvencije kosila in uvrstitvi v dohodkovni razred za namen izplačevanja sredstev iz 41. člena tega zakona. Navedene

podatke o učencu oziroma dijaku iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja ministrstvo, pristojno za šolstvo, pošlje tudi šoli, v katero je vpisan učenec oziroma dijak, upravičenec do subvencije.

(7) Upravljavec centralne zbirke podatkov iz prvega odstavka tega člena ministrstvu, pristojnemu za šolstvo, kot upravljavcu centralne evidence udeležencev predšolske vzgoje in izobraževanja posreduje podatek o številki odločbe, datumu nastopa pravice do znižanega plačila vrtca in uvrstitvi v dohodkovni razred za namen izplačevanja sredstev iz 41. člena tega zakona. Navedene podatke o otroku, vključenem v vrtec, iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja ministrstvo, pristojno za šolstvo, pošlje tudi vrtcu, v katerega je otrok vpisan. Na način iz tega odstavka se posredujejo tudi podatki o spremembi občine kot plačnice znižanega plačila vrtca iz petega odstavka 24. člena tega zakona.

(8) Način in pogoje dostopa do podatkov iz centralne zbirke podatkov iz prejšnjega člena podrobneje določi minister, pristojen za socialno varstvo. Pred uveljavitvijo pravilnika mora pridobiti soglasje Informacijskega pooblaščenca.